

Suomen luonnonsuojeluliitto ry
Kotkankatu 9
00510 HELSINKI

Hallintopakkohakemus 12.3.2013

Päätös hakemukseen hallintopakon määräämiseksi Talvivaara Sotkamo Oy:lle

Asian vireilletulo

Suomen luonnonsuojeluliitto (jatkossa Hakija) on 12.3.2013 päivättyllä viitetoimenpidepyynnöllään (liite 2) pyytänyt Kainuun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusta (jatkossa Kainuun ELY-keskus) keskeyttämään Talvivaara Sotkamo Oy:n (jatkossa Talvivaara) välittömästi hallintopakolla.

Hakijan vaatimukset

Hakijan mukaan Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen (Nro 13/0053/1) mukaan ympäristön pilaantuminen on ollut merkittävää. Keskeyttämisen ainoa vaihtoehto on silloin haitan vähentäminen. Talvivaara on kuitenkin dokumentoidusti tilanteessa, jossa haitallisten päästöjen määrä on päinvastoin lisääntymässä. Siksi Talvivaaran toiminta tulee keskeyttää, kunnes ongelmat kaivoksen ympäristönsuojelussa on saatu todistettavasti korjattua.

Mitään ELY-keskuksen päätöksessä KAIELY/5/07.00/2012 mainituista parannuksista ei ole otettu käyttöön, ja päinvastoin mm. 4.11.2012 tapahtunut kipsisakka-altaan vuoto on merkittävästi lisännyt luontoon päässeiden saasteiden määrää. Lisäksi 12.2.2013 päivättyllä päätöksellä ELY-keskus on antanut luvan 1,8 miljoonan kuutiometrin jätevesien lisäjuoksutuksiin. Näiden juoksutusten sulfaattipäästöille ei ole määritelty raja-arvoa, ja Talvivaaran omankin ilmoituksen mukaan niiden sulfaattipitoisuus tulee olemaan 3000-5000 mg/l. Näin suurella sulfaattipäästöllä näin lyhyessä ajassa tulee olemaan merkittäviä ympäristöllisiä vaikutuksia, myös Talvivaaran esittämän vesistömallinnuksen mukaan. Myös näiden juoksutusten raskasmetallipäästöt ovat sietämättömän korkeita.

Marraskuisen kipsisakka-altaan vuodon vuoksi Talvivaaralla ei ole mahdollisuutta noudattaa ympäristöluvan määräyksiä normaalin jäteveden käsittelyyn ja juoksutukseen vesistöön. Lupa edellyttää veden kulkua loppuneutraloinnista kipsisakka-altaaseen ja sieltä jälkikäsitteily-yksikköön ennen luontoon päästämistä. Sellaista mahdollisuutta ei ole,

koska jälkikäsitteily-yksiköissä on kipsisakka-altaasta vuotanutta vettä. Myöskään kipsisakka-altaan vesi ei ole sen mukaista kuin mitä ympäristölupa edellyttäisi.

Hakija vaatii, että hallintopakko otetaan käyttöön välittömästi, ja koko kaivoksen toiminta keskeytetään vesienhallinnan korjaamiseksi ympäristöluvan mukaiseksi.

Tausta

Pohjois-Suomen ympäristölupavirasto (1.1.2010 alkaen Pohjois-Suomen aluehallintovirasto) on 29.3.2007 antanut Talvivaaran kaivostoimintaa koskien päätöksen dnro PSY-2006-Y-47. Ympäristöluparatkaisun alussa määrätään seuraavasti:

"Ympäristölupavirasto myöntää Talvivaara Projektin Oy:lle ympäristöluvan, joka koskee, niiltä osin kuin tällä päätöksellä ei toisin määrätä, hakemuksen mukaista ja laajuista monimetallimalmin avolouhoksista tapahtuvaa louhintaa, 1. ja 2. vaiheen kasaliuotusta, metallitehdasta, vety- ja rikkivetytehdasta, kalkin polttamoa, sivukivien läjitysalueita ja kipsisakan läjittämistä sekä muita näihin liittyviä aputoimintoja Sotkamon kunnassa ja Kajaanin kaupungissa. Toiminnassa on noudatettava tässä päätöksessä annettuja lupamääräyksiä."

Vaasan hallinto-oikeus muutti 15.2.2008 Pohjois-Suomen ympäristölupaviraston asettamaa jätevesien koostumusta koskevaa lupaehtoa 8 päätöksellään no 08/0039/1, jonka korkein hallinto-oikeus pysytti päätöksellään 24.11.2008 taltionumero 2953.

Voimaan jäänyt lupamääräys 8 oli sisällöltään seuraava:

"Kipsisakka-altaan ylivuotovedet on käsiteltävä siten, että jälkikäsitteily-yksiköihin johdettavan jäteveden pH-arvo on 6-9,5 ja nikkelpitoisuus alle 0,5 mg/l, kuparipitoisuus alle 0,5 mg/l ja sinkkipitoisuus alle 1,5 mg/l ja kiintoainepitoisuus alle 10 mg/l laskettuna 30 johtamisvuorokauden virtaamapainotteisena liukuvana keskiarvona. Kiintoaineen raja-arvo on tavoitteellinen jälkikäsitteily-yksiköihin johdettavalle jätevedelle. Jälkikäsitteily-yksiköistä vesistöön johdettavan kiintoaineen hehkutusjäännöksen pitoisuuden on oltava alle 10 mg/l johtamisvuorokausien neljännesvuosikeskiarvona laskettuna. Yksittäisen näytteen nikkeli- tai kuparipitoisuus ei saa olla yli 1,0 mg/l eikä sinkkipitoisuus yli 2,0 mg/l".

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto muutti 31.3.2011 antamallaan päätöksellä dnro PSAVI/225/04.08/2010 Talvivaaran kaivoksen ympäristöluvan lupaehtoja 7, 8 ja 9 siten, että jätevesiä voidaan johtaa myös suoraan loppuneutraloinnista jälkikäsitteily-yksiköille. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto päätti 26.7.2011 ratkaisullaan dnro PSAVI/77/04.08/2011, että em. päätöstä voidaan noudattaa muutoksenhausta huolimatta. Päätöksiin haettiin muutosta Vaasan hallinto-oikeudelta. Vaasan hallinto-oikeus on antanut ratkaisunsa

asiassa 30.3.2012. Hallinto-oikeus kumosi päätöksellään edellä tarkoitettut Pohjois-Suomen aluehallintoviraston ratkaisut. Talvivaara on johtanut ympäristöön vettä kipsisakka-altaan ohi Kainuun ELY-keskuksen 15.6.2012 antaman päätöksen nojalla. Päätös on määrätty noudatettavaksi muutoksenhausta huolimatta. Vaasan hallinto-oikeus on 4.3.2013 päätöksellä nro 13/0047/1 kumonnut Kainuun ELY-keskuksen em. päätöksen täytäntöönpanomääräyksineen. Vaasan hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen. Tällä hetkellä Talvivaara johtaa loppuneutraloinnin ylitevesiä jälkikäsitteily-yksiköiden kautta Oulujoen ja Vuoksen vesistöjen suuntaan Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 31.5.2013 (Dnro PSAVI/12/04.08/2013) antaman päätöksen nojalla.

Talvivaara on esittänyt ympäristö- ja vesitalouslupaansa koskevassa ympäristölupahakemuksessa jäteveden keskimääräiset pitoisuudet eräille alkuaineille ja yhdisteille. Talvivaaran kaivoksen yhteydessä toimivalta metallitehtaalta vesistöihin johdettavassa jätevedessä on ollut ennakolta arvioitua enemmän mm. sulfaattia, natriumia ja mangaania. Lähimpien purkuvesistöjen vesien pitoisuudet edellä mainittujen alkuaineiden ja yhdisteen osalta ovat nousseet Talvivaaran kaivoksen toimintaa koskeneessa YVA-prosessissa ja ympäristölupahakemuksessa arvioitua suuremmiksi. Johdettu jätevesi aiheutti kesällä 2010 pH-arvon laskua Salmisen ja Kalliojärven vesistöissä. Mitä tulee Kalliojärveen ja Kivijärveen, ympäristöterveydenhuoltoviranomaisena toimiva Kainuun maakuntakuntayhtymä on päivittänyt 14.8.2012 yhteenvedon veden laatuun liittyvistä asioista, jotka vaikuttavat veden käyttöön (liite 3). Kipsisakka-altaan vuodon johdosta Kainuun ELY-keskus ja Kainuun maakuntakuntayhtymän ympäristöterveydenhuolto antoivat käyttösuosituksia Talvivaaran lähivesistöille 29.11.2012 (liite 4).

Kainuun ELY-keskus on antanut Talvivaaralle 20.5.2011 kehotuksen, jonka mukaan Talvivaaran tuli selvittää Kaivoslammen, Syvälammen ja Härkälammen suunnasta Kalliojoen alaosan kautta Kolmisoppeen kohdistuvan metallikuormituksen määrä ja aiheuttajat sekä tehostaa prosessivesien käsittelyä niin, että jätevesi saadaan myös natrium-, sulfaatti- ja mangaanipitoisuuksien osalta vastaamaan ympäristölupahakemuksessa esitettyjä pitoisuusarvoja. Määräaika selvityksen toimittamiselle oli 15.9.2011. Samassa yhteydessä edellytettiin selvitystä kuormituksen vähentämiseksi toteutetuista ja toteutettavaksi esitettävistä toimenpiteistä. Kehotuksessa todettiin edelleen, että "Toimenpiteet kokonaisuutenaan mukaan lukien prosessivesien kierrätyksen lisääminen tulee suunnitella ja toteuttaa niin, että jäteveden johtamisen haitalliset vesistövaikutukset saadaan vastaamaan enintään ympäristölupahakemuksessa esitettyä viimeistään 15.10.2011 mennessä uhalla, että ELY-keskus muutoin ryhtyy ympäristönsuojelulain 88 §:ssä mainittuihin toimenpiteisiin asiassa." Talvivaara antoi selvityksensä asiaan 15.9.2011.

Muut päätökset

Kainuun ELY-keskus on antanut ennen kipsisakka-altaan vuotoa vesien varastoinnista päätöksiä, joita on referoitu alla.

Kainuun ELY-keskus antoi 15.6.2012 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien kipsisakka-altaan ylitevesien tilapäistä varastointia Kuusilammen avolouhoksessa. Talvivaaralle myönnettiin lupa kipsisakka-altaan ylitevesien varastointiin Kuusilammen avolouhoksessa enintään 15.8.2013 saakka. Hakijan tuli luvan mukaan huolehtia, että Kuusilammen avolouhoksen pohjalla olevan vedenpinta ei pääse kipsisakka-altaan ylitevesien varastoinnin aikana nousemaan yli tason 190 mmp. Vaasan hallinto-oikeus ei ole 4.3.2013 päätöksessään valituksesta muuttanut Kainuun ELY-keskuksen päätöstä poikkeusmääräajan päättymisen vuoksi. Vaasan hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Kainuun ELY-keskus antoi 15.8.2012 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien kipsisakka-altaan ylitevesien tilapäistä varastointia Kuusilammen avolouhoksessa ja Kuusilammen avolouhoksen eteläosan sade- ja valumavesien tilapäistä varastointia Kuusilammessa. Talvivaaralle myönnettiin lupa kipsisakka-altaan ylitevesien varastointiin Kuusilammen avolouhoksessa enintään 31.12.2012 saakka. Hakijan tuli luvan mukaan huolehtia, että Kuusilammen avolouhoksen pohjalla oleva vedenpinta ei pääse kipsisakka-altaan ylitevesien varastoinnin aikana nousemaan yli tason 194 mmp. Talvivaaralle myönnettiin lisäksi lupa Kuusilammen avolouhoksen eteläosan sade- ja valumavesien tilapäiseen varastointiin Kuusilampeen ylimmilleen tasolle +232 mmp enintään 1.4.2013 saakka. Kainuun ELY-keskuksen päätös on lainvoimainen.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ja Kainuun ELY-keskus ovat antaneet Talvivaaran kaivoksella tapahtuneiden kipsisakka-altaan vuotojen jälkeen päätökset, joita on referoitu alla.

Pilaantuneiden maiden puhdistus

Talvivaara on toimittanut Kainuun ELY-keskukselle 21.12.2012 ilmoituksen Lumijoen yläosan pilaantuneiden maiden puhdistamiseksi. Kainuun ELY-keskus on antanut ratkaisun asiassa 21.1.2013.

Päätöksessä todetaan mm. seuraavaa: Talvivaaran kaivoksella tapahtui marraskuun 2012 alussa kipsisakka-altaan vuoto. Vuodon seurauksena kaivoksen eteläisen jälkikäsitteily-yksikön ja Ylä-Lumijärven väliselle osuudelle Lumijoen varteen kertyi kipsisakkaa sekä sakkaa jota muodostui, kun metallien saostamisessa käytettiin kalkkia. Sakkaa kertyi alueen läpi kulkevan Lumijoen kohdalle ja sen ympäristöön, kun vettä padotettiin alueelle.

Jokialueelle kertyneen sakan kulkeutumisriski on suuri kevään sulamisvesien vaikutuksesta. Kunnostuksen tavoite on ympäristövaikutusten minimoimiseksi poistaa alueelle kertynyt sakka

mahdollisimman nopeasti talviaikana sakan ollessa vielä jäätynyt ja virtaavien vesien määrän ollessa vähäinen. Kunnostus pyritään toteuttamaan mahdollisimman vähän ympäristöhäiriötä aiheuttaen. Lähtökohta kunnostuksen toteutuksessa on, että kunnostus ei saa lisätä sakasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia verrattuna tilanteeseen, jossa sakkaa ei poisteta.

Kunnostusalueelta poistettaville sakoille rakennetaan välivarastoalue. Välivarastoalueelle toteutetaan vesienkeräily- ja johtamisjärjestelmä, jonka avulla altaaseen kertyvät vedet johdetaan edelleen käsittelyyn muiden turvapadon takana olevien vesien tavoin.

Kunnostustavoitteena kohteessa on minimoida kunnostusalueelle kertyneen sakan ympäristövaikutukset poistamalla haitta-ainepitoinen sakka eteläiseltä suo- ja puroalueelta. Ensisijaisesti kunnostettava alue on Lumijoen uoma ylävesikorkeuteen saakka sekä uoman lähiympäristö.

Kunnostettavan alueen laajuus on noin 3-5 hehtaaria. Kipsisakka on läjittynyt pääosin enintään noin 0,2 metriä paksuksi kerrokseksi alueelle. Lumijoen uomassa hitaamman virtauksen alueilla ja syvänteissä sekä Ylä-Lumijärven patoaltaassa sakkaa voi olla paksumpana kerroksena. Kipsisakan lisäksi voi olla työteknisesti tarpeen poistaa kerros sakan alla olevaa turvetta, mikäli sen todetaan pilaantuneen kipsisakan sisältämällä haitta-aineilla. Alustavasti arvioitu poistettava sakkamäärä on noin 10 000-15 000 kuutiometriä. Kaivuolosuhteista riippuen kokonaiskaivumäärä on jonkin verran suurempi.

Kunnostustoimenpiteet toteutetaan poistamalla kunnostusalueelle läjittyneet sakat sekä tarvittavilta osin myös sakan sekaista turvetta kaivinkoneella. Kunnostetuille alueille tuodaan korvaavia puhtaita moreeni- ja pintamaa-aineksia maaston muotoilemiseksi ja kasvualustan muodostamiseksi. Samalla kertaan tuodaan materiaalit Lumijoen uoman muotoilua varten. Puhtaat maa-ainekset otetaan kaivospiirin alueelta.

Ennen kunnostusta toteutettavilla vedenjohtamisjärjestelyillä sekä kunnostuksen aikaisilla pumppauksilla on tarkoituksena ehkäistä vedenjohtamistarve kunnostusalueelta ympäristöön kunnostuksen aikana. Tavoitteena on kunnostuksen aikana saada pumpattua kaikki alueelle tulevat ja siellä muodostuvat vedet Kortelammen turvapadon taakse. Kortelammen turvapatoaltaan vesien käsittely on kuvattu erillisessä suunnitelmassa, joka on parhaillaan tekeillä.

Kunnostusalueella oleva tai siellä muodostuva kipsisakan sekainen vesiliete, jota ei saada kaivettua, poistetaan pumppaamalla tai imemällä säiliöautoon. Liete johdetaan Kortelammen turvapatoaltaaseen, jossa lietteen kuivuessa erottuva vesi saadaan johdettua käsittelyyn.

Sakan poistamisen jälkeen Lumijoen uomassa on uusi pinta, joka todennäköisesti on hyvin eroosioherkkä. Lumijoen uoman muotoilu tehdään kunnostuksen edetessä siten, että kevään suurten virtaamien aikana uoman eroosio tulee olemaan mahdollisimman vähäistä. Eroosion vähentäminen toteutetaan tarvittaessa rakentamalla jokeen pieniä pohjapatoja ja sedimentoitumisalueita. Lumijoen ympäröivien alueiden täytöillä puhtailla maa-aineksilla pyritään palauttamaan uoman leveys mahdollisimman lähelle alkuperäistä tilannetta.

Kunnostusalueelta poistettava sakka välivarastoidaan tarkoitukseen erikseen rakennettavalla välivarastoalueella. Välivarastoalueen tarkempi kuvaus on esitetty kunnostussuunnitelman liitteissä 1 ja 2. Poistettavan sakan loppusijoittaminen tai hyötykäyttö selvitetään välivarastoinnin aikana ja esitetään viranomaiselle erikseen.

Päätökseen sisältyvän määräyksen mukaan Talvivaaran on toimitettava loppuraportin yhteydessä välivarastoitujen maamassojen loppusijoitukselle esitettävää ratkaisua koskeva suunnitelma Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle ympäristöluvan päivityshakemuksen liitteeksi ja pyydettyä YSL 54 §:n mukaista ratkaisua materiaalin loppusijoituksesta. Kunnostusalueelta poistettavan sakan välivarastointi on Kainuun ELY-keskuksen päätöksen mukaan sallittu siihen asti, kunnes Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ratkaisee poistettavan materiaalin loppusijoituksen täytäntöönpanokelpoisella päätöksellä. Kainuun ELY-keskuksen päätös on lainvoimainen.

Tarkkailusuunnitelman muutos

Kainuun ELY-keskus on 21.1.2013 antanut päätöksen koskien Talvivaaran kipsisakka-altaan vuodon lisätöiden tarkkailusuunnitelmaa, jonka tarkoituksena on lyhyellä ajanjaksolla seurata kipsisakka-altaan vuodosta aiheutuneita vesistövaikutuksia. Ympäristöluvanvaraisen toiminnan seuranta- ja tarkkailumääräyksistä säädetään YSL 46 §:ssä, jonka 4 momentin mukaan seuranta- ja tarkkailumääräyksiä sekä hyväksytyä seuranta- ja tarkkailuohjelmaa voidaan tarvittaessa muuttaa luvan voimassaolosta huolimatta.

Noudattamalla tarkkailusuunnitelmassa esitettyä tarkkailuohjelmaa ja huomioimalla tässä päätöksessä määrätyt muutokset ja lisäykset tarkkailusta saadaan tarvittavat tiedot poikkeuksellisen tilanteen lyhyen ajan aiheuttamista muutoksista lähivesien laatuun ja sitä kautta aineistoa, jonka perusteella voidaan päästö- ja vaikutustarkkailua edelleen tarkentaa.

Talvivaaran kaivoksella on vuosi 2013 ns. laajemman tarkkailun vuosi, johon sisältyy mm. ekologista tarkkailua. Kainuun ELY-keskuksen päätös on lainvoimainen.

Vesien johtaminen ympäristöön

Kainuun ELY-keskus antoi 27.11.2012 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien kipsisakka-altaan ylitevesien tilapäistä varastointia louhokseen ja Kuusilampeen varastoitujen vesien johtamista ympäristöön. Talvivaaralle myönnettiin lupa kipsisakka-altaisiin varastoitujen vesien siirtämiseen ja tilapäiseen varastointiin Kuusilammen avolouhoksessa. Lisäksi myönnettiin lupa Kuusilampeen varastoitujen valumavesien johtamiseen Härkäpuron vesistöreittiä Oulujoen vesistöön. Vaasan hallinto-oikeus on 2.5.2013 päätöksellään kumonnut ELY-keskuksen päätöksen siltä osin, kuin se koski Kuusilampeen varastoitujen vesien johtamista vesistöön. Vaasan hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Kainuun ELY-keskus antoi 12.2.2013 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien käsiteltyjen jätevesien johtamista pois kaivosalueelta. Talvivaaran ilmoitus koski yhteensä 3,8 M m³ johtamista. Talvivaaralle myönnettiin lupa 0,9 M m³ jätevesimäärän johtamiseen sekä eteläiselle että pohjoiselle purkureitille, eli yhteensä 1,8 miljoonan kuutiometrin johtamiselle. Asian käsittely siirrettiin ympäristölupaviranomaisena toimivalle Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle niiltä osin, kuin vesien johtamista ei Kainuun ELY-keskuksen päätöksellä sallittu. Vaasan hallinto-oikeus välipäätöksellään 2.4.2013 kielsi ja keskeytti valitusten hallinto-oikeuskäsittelyn ajaksi Kainuun ELY-keskuksen päätöksen täytäntöönpanon siten, että ilmoituksen mukaisten jätevesien johtaminen Vuoksen vesistön suuntaan voi olla enintään 7 % Kalliojoen sen hetkisestä virtaamasta. Vaasan hallinto-oikeus on 27.6.2013 päätöksellään kumonnut ELY-keskuksen päätöksen siltä osin kuin siinä oli myönnetty lupa johtaa käsiteltyjä jätevesiä luontoon. Vaasan hallinto-oikeuden päätös ei ole lainvoimainen.

Kainuun ELY-keskus antoi 26.4.2013 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien käsiteltyjen jätevesien johtamista pois kaivosalueelta. Talvivaaran ilmoitus koski Vaasan hallinto-oikeuden 2.4.2013 välipäätöksen noudattamatta jättämistä kipsisakka-altaan vuodon 7.-9.4.2013 aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa. Ilmoitus koski lisäksi lupaa johtaa 620 000 m³ Kortelammen vesiä puhdistettuna Vuoksen vesistöön aiemmin myönnetyn 0,9 M m³ lisäksi sekä lupaa johtaa 200 000 m³ kipsisakka-altaan lohkojen 5-6 vettä neutraloitavaksi Haukilampeen ja puhdistettuna edelleen Oulujoen vesistöön. Talvivaaralle myönnettiin lupa käsitellyn jäteveden tilapäiseen johtamiseen 12.2.2013 annetun kiintiön puitteissa Vuoksen vesistöalueen suuntaan päätöksessä määrätyin ehdoin. Talvivaaralle myönnettiin lisäksi lupa jäteveden tilapäiseen johtamiseen Haukilampeen käsiteltäväksi. Lupaa lisäjuoksutuksille Oulujoen ja Vuoksen valuma-alueille ei myönnetty. Vaasan hallinto-oikeus ei ole päätöksellään 27.6.2013 muuttanut päätöksen voimassaolon päättymisen vuoksi valituksesta asioiden 2 ja 3 määräyksiä. Vaasan

hallinto-oikeuden päätöksestä on valitettu korkeimpaan hallinto-oikeuteen. KHO on 7.10.2013 antamallaan päätöksellä jättänyt Vaasan hallinto-oikeuden päätöksestä tehdyn valituksen tutkimatta.

Kainuun ELY-keskus antoi 23.5.2013 päätöksen Talvivaaran YSL 62 §:n mukaiseen ilmoitukseen koskien kaivosalueelle varastoitujen vesien tilapäistä käsittelyä ja luontoon johtamista. Talvivaaran ilmoitus koski kaivosalueelle varastoitujen vesien tilapäistä käsittelyä ja luontoon johtamista Vuoksen vesistöön 1200 m³ tunnissa ja Oulujoen vesistöön 800 m³ tunnissa. Talvivaaralle myönnettiin lupa vesien tilapäiseen käsittelyyn ja luontoon johtamiseen määrälle, mikä on patoturvallisuuden ja avolouhoksen vedenpinnan nousemisen estämiseksi välttämätöntä. Oulujoen suuntaan johdettavan käsitellyn vuotoveden ja louhoksen valumaveden määrä sai olla enintään 288 000 m³. Kainuun ELY-keskuksen päätös on lainvoimainen.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on 31.5.2013 päätöksellään nro 52/2013/1 myöntänyt ympäristöluvan Talvivaaran kaivoksen toiminnan olennaiseen muuttamiseen käsiteltyjen jätevesien johtamisen ja siihen välittömästi liittyvien asioiden osalta. Aluehallintovirasto on muuttanut lupamääräyksistä ilmenevästi Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan nro 33/07/1 pilaantumisen estämistä koskevaa yleistä määräystä 4 ja jätevesipäästöjä koskevia lupamääräyksiä 5, 6, 7, 8, 9 ja 12 siten, että jätevesipäästöjä rajoittavat sekä pitoisuus- että enimmäispäästörajat. Johdettavien jätevesien vuosittaista enimmäismäärää koskeva rajoitus on poistettu. Uusien määräysten mukaan metallien talteenottolaitoksen loppuneutralointilaitoksen (LONE) ylitevedet voidaan tarvittaessa johtaa pohjoisen tai eteläisen jälkikäsitely-yksikön kautta. Jälkikäsitely-yksiköt voidaan ohittaa silloin, kun jälkikäsitely ei enää paranna puhdistustulosta. Aluehallintovirastossa vireillä olevaan Talvivaaran kaivoksen ympäristö- ja vesitalousluvan lupamääräysten tarkistamista sekä uraanin talteenottolaitoksen ympäristölupaa ja toiminnan aloittamista muutoksenhausta koskevaan hakemukseen annettavassa päätöksessä tullaan käsittelemään tämän päätöksen voimassaolo. Aluehallintoviraston päätös ei ole lainvoimainen. Päätös on kuitenkin välittömästi täytäntöön pantavissa muutoksenhausta huolimatta.

Lupapäätöksen nro 52/2013/1 lupamääräykset 6, 7, 8, 8a, 9, 9a ja 9b ovat sisällöltään seuraavat:

6. Prosessivedet, louhitun malmin, rikkipitoisen sivukiven tai läjitetyn jätteen kanssa kosketuksiin joutuvat sade- ja valumavedet, avolouhosten kuivatusvedet, avolouhoksen pintamaan poistoalueilta muodostuvat kuivatusvedet, sulfaatti- ja metallipitoiset tehdasalueen hulevedet sekä primääri- ja sekundääriliuotusalueiden ympäriltä ja muilta alueilta kerättävät suojapumppausvedet sekä muut vastaavat likaantuneet vedet on palautettava kaivoksen liuoskiertoon tai

puhdistettava ennen vesistöihin tai uusiin varastoaltaisiin johtamista siten, että lupamääräyksessä 8 määrätyt pitoisuusraja-arvot eivät ylitä.

7. Metallien talteenottolaitoksen prosessivedet on palautettava liuoskiertoon. Liuoskierrosta metallin talteenoton jälkeen poistettava osa vedestä on käsiteltävä vähintään nykyisellä tai sen tasoisella tekniikalla (raudan saostus ja loppuneutralointi) ja ensisijaisesti palautettava talteenottolaitoksen käyttövedeksi tai muuten käytettäväksi hyödyksi kaivoksen eri käyttökohteissa.

Loppuneutraloinnin (LONE) ylitevedet voidaan tarvittaessa johtaa joko Oulujoen vesistön suuntaan pohjoisen jälkikäsitteily-yksikön (Haukilampi-Kärsälampi) kautta tai Vuoksen vesistön suuntaan etelän jälkikäsitteily-yksikön (Lumelan allas - Urkin allas - Kortelammen allas) kautta. Jälkikäsitteily-yksiköt voidaan ohittaa silloin, kun jälkikäsitteily ei enää paranna puhdistustulosta. Vesistöön johdettavan veden tulee täyttää lupamääräyksen 8 vaatimukset.

8. Kaikki vesistöön johdettavat lupamääräyksessä 6 tarkoitetut likaantuneet vedet on käsiteltävä hakemuksessa esitetyllä tai vähintään vastaavan tehoisella tavalla niin, että jokaisesta käsitteilykohteesta vesistöön johdettavan veden kokonaispitoisuudet alittavat virtaamapainotteisena kuukausikeskiarvona laskettuna seuraavat raja-arvot:

-Nikkeli	0,3 mg/l
-Kupari	0,3 mg/l
-Sinkki	0,5 mg/l
-Rauta	4 mg/l
-Uraani	10 µg/l
-Sulfaatti	6 000 mg/l
-Kiintoaine	20 mg/l

Yksittäisen näytteen nikkeli-, kupari- tai sinkkipitoisuus ei saa olla yli 1,0 mg/l.

Vesistöön johdettavan veden mangaanipitoisuuden on oltava tavoitearvona alle 6,0 mg/l virtaamapainotteisena kuukausikeskiarvona laskettuna.

Vesistöihin johdettavan veden pH ei saa ylittää arvoa 10,5. Veden pH-lukujen virtaamapainotteisen kuukausikeskiarvon on oltava alle 10.

Vesistöön johdettavan veden elohopea- ja kadmiumpitoisuutta koskevat lisäksi seuraavat vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen (1022/2006) liitteessä 1B) määrätyt raja-arvot:

liukoinen elohopea	5,0 µg/l
liukoinen kadmium	10,0 µg/l

Muilta osin vesistöön johdettavan veden pitoisuuksien on oltava hakemukseen liitetystä vesienkäsittelysuunnitelmassa (tämän päätöksen kertoelmaosan kohta "Puhdistetun veden laatu") esitetyllä tasolla. Jos pitoisuudet poikkeavat siinä esitetystä olennaisesti, tulee luvan saajan toimia lupamääräyksen 4a edellyttämällä tavalla.

8a. Veden liukoinen kadmium- ja lyijypitoisuus sekä ahvenen (lihaksen) elohopeapitoisuus eivät luontaiset taustapitoisuudet huomioon ottaen saa ylittää purkupaikkojen alapuolisissa vesistöissä vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1 C) sisämaan pintavesille säädettyjä ympäristölaatuunormeja (AA-EQS).

Veden liukoinen nikkelpitoisuus ei luontainen taustapitoisuus huomioon ottaen saa ylittää tämän päätöksen mukaisesti johdettavien käsiteltyjen jätevesien vaikutuksesta edellä ratkaisuosassa määrätyn sekoittumisvyöhykkeen ulkopuolella etelässä Kivijoessa tai Laakajärnessä ja pohjoisessa Tuhkajoessa tai Jormasjärnessä tai alempanakaan vesistöissä vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen liitteessä 1C) sisämaan pintavesille säädettyä ympäristölaatuunormia (AA-EQS).

Luvan saajan on esitettävä Kainuun ELY-keskukselle 30.9.2013 mennessä asiantuntija-arvio Jormasjärven ja Laakajärven luontaisista nikkelin taustapitoisuuksista.

9. Käsitellyt jätevedet on juoksutettava vesistöihin tasaisesti niiden virtaamiin suhteutettuna. Kuhunkin purkusuuntaan johdettavan jäteveden vuorokausivirtaama saa olla 10.4.-15.6. enintään 15 % ja muina aikoina enintään 10 % johtamista edeltäneen Kalliojoen alaosan 7 vuorokauden keskivirtaamasta.

Vuoksen vesistön suunnassa käsitellyt jätevedet on johdettava Ylä-Lumijärven ohi Lumijokeen.

Virtaaman luotettavan seuraamisen mahdollistamiseksi luvan saajan on määritettävä Kalliojoen purkautumiskäyrä ja rakennettava jokeen, Korentojoen yhtymäkohdasta alavirtaan, virtaaman määrittämiseksi tarpeellinen vedenkorkeuden mittauspiste tarpeellisine laiteasennuksineen.

Esitys Kalliojoen virtaamien huomioonottamisesta vesistöön johdettavien käsiteltyjen jätevesien määrän laskennassa on toimitettava Kainuun ELY-keskuksen hyväksyttäväksi viimeistään 7.6.2013.

9a. Kaivosalueelta nykyisiin purkupaikkoihin, Oulujoen vesistössä Kolmisopen yläpuolelle ja Vuoksen vesistössä Lumijokeen johdettavien,

lupamääräyksien 6 ja 8 tarkoittamien käsiteltyjen jätevesien aiheuttama yhteenlaskettu päästö vesiin saa olla enintään seuraava:

Loppuvuonna 2013 (16.5.-31.12.)

-Nikkeli	300 kg
-Kupari	150 kg
-Sinkki	300 kg
-Mangaani	20 000 kg
-Sulfaatti	12 000 t
-Natrium	6 500 t

Vuonna 2014

-Nikkeli	250 kg
-Kupari	150 kg
-Sinkki	300 kg
-Mangaani	16 000 kg
-Sulfaatti	12 000 t
-Natrium	6 500 t

Vuodesta 2015 alkaen

-Nikkeli	250 kg/v
-Kupari	150 kg/v
-Sinkki	300 kg/v
-Mangaani	2 600 kg/v
-Sulfaatti	1 300 t/v
-Natrium	650 t/v

9b. Luvan saajan on järjestettävä toiminta niin, että Vuoksen vesistössä Lumijokeen tai Oulujoen vesistössä Kolmisopen yläpuolelle johdetaan enintään 60 % vuoden kokonaispäästöistä.

Ratkaisun perustelujen mukaan päätöksen mukaisesti johdettavat käsitellyt jätevedet ylläpitävät, mutta eivät oleellisesti lisää niitä haitallisia vesistövaikutuksia, jotka ovat jo aiheutuneet Talvivaaran kaivosalueelta ympäristöluvasta poiketen johdettujen jätevesien seurauksena Vuoksen vesistön puolella erityisesti Ylä-Lumijärvessä, Lumijoessa ja Kivijärvessä sekä Oulujoen vesistön puolella erityisesti Salmisessa, Kalliojärvessä ja Kalliojoessa. Niiden veden käyttömahdollisuudet ovat jo heikentyneet voimakkaasti. Niiden tila alkaa vähitellen parantua viimeistään vuodesta 2015 alkaen jätevesipäästöjen pienentymisen ja kunnostustoimenpiteiden myötä, kun noudatetaan tämän luvan päätöksiä.

Päätöksen mukaiset päästöt kulkeutuvat vähitellen Kivijärven alapuoliseen Laakajärveen sekä Kolmisopen alapuoliseen Jormasjärveen. Lisäksi ne lisäävät Kivijärvessä sekä Salmisessa, Kalliojärvessä ja Kolmisopessa jo olevan runsaasti natriumsulfaattia ja metalleja sisältävän veden kulkeutumista Laakajärveen ja

Jormasjärveen. Näiden päästöjen seurauksena veden sulfaatti- ja metallipitoisuudet kohoavat vuonna 2013 edellä mainittujen arvioiden perusteella selvästi erityisesti Laakajärven pohjoisosan ja Jormasjärven eteläosan syvänteissä. Jätevesien vaikutus näkyy selvästi kohonneina sulfaattipitoisuuksina ja siihen liittyen kohonneina sähkönjohtavuuksina (suolapitoisuuksina) sekä myös jossain määrin kohonneina metallipitoisuuksina pitkälle alavirtaan etenkin Vuoksen vesistön Nurmijoen reitillä, jossa laimenemisolosuhteet ovat oleellisesti huonommat kuin Oulujoen vesistössä Jormasjärven ja Jormasjoen alapuolella.

Laakajärveen ja Jormasjärveen ei kuitenkaan todennäköisesti muodostu vastaavanlaista vesimassan pysyvää kerrostuneisuutta suolapitoisuuden suhteen kuten Kivijärvessä, Salmisessa ja Kalliojärvessä. Tällöin tilanne alkaa Laakajärvessä ja Jormasjärvessä parantua ja palautua vähitellen entiselleen viimeistään, kun jätevesipäästöt, erityisesti sulfaattipäästöt, pienenevät vuonna 2015 selvästi vuosien 2013 ja 2014 sekä aikaisemmasta tasosta.

Veden natriumsulfaattipitoisuuksien kasvu merkitsee suolapitoisuuden kohoamista. Suolapitoisuuden kasvu järvi- ja jokivesistöjen luonnolliseen tasoon nähden monikymmenkertaiseksi saattaa rajoittaa veden käyttöä. Se aiheuttaa myös ekologisia muutoksia, jotka näkyvät mm. vesistöjen levä- ja pohjaeläinyhteisöissä. Tällöin myös kalastoon ja kalastukseen kohdistuu todennäköisesti haitallisia muutoksia.

Päätöksen mukaisen jätevesien johtamisen seurauksena vuosina 2013 ja 2014 virkistyskäyttöhalukkuus vähenee ja veden käyttö saunavetenä voi vaikeutua etenkin Laakajärven pohjoisosassa ja Jormasjärven eteläosassa. Myös haitalliset kalatalousvaikutukset ovat ilmeisiä Laakajärvessä ja Jormasjärvessä. Tuhkajoen taimenkantaan kohdistuvat riskit kasvavat.

Veden laadun muutokset ja siitä aiheutuvat haitalliset vaikutukset eivät ennalta arvioiden kuitenkaan ole Kivijärven alapuolisessa Laakajärvessä sekä Kolmisopen alapuolisessa Tuhkajoessa ja Jormasjärvessä niin merkittäviä, että kyse olisi YSL 42 §:n 1 momentissa tarkoitetusta luvan myöntämisen esteenä olevasta merkittävästä ympäristön pilaantumisesta tai sen vaarasta tai erityisten luonnonolosuhteiden huonontumisesta, vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumisesta. Haitallisia terveysvaikutuksia ei aiheudu, kun tilanteen kehittymistä tarkkaillaan intensiivisesti, tarvittaessa vältetään veden käyttöä saunavetenä ja kun noudatetaan mahdollisia käyttörajoitussuosituksia. Pintavettä ei yleensä kuitenkaan suositella käytettäväksi juomavetenä.

Jätevesien johtamisesta aiheutuvien vaikutusten vähentämiseksi on luvan saajan maksettavaksi määrätty kalatalousmaksu sekä määrätty

käyttöveden toimittamista, Tuhkajoen taimenkannan turvaamista ja vesistöjen kunnostamiseen liittyvät selvitysvelvoitteet. Luvan saaja on lisäksi velvoitettu selvittämään yksityiskohtaisesti tämän luvan mukaisesta jätevesien johtamisesta aiheutuvat vahingot.

Lupamääräyksiä noudattava toiminta täyttää siten YSL:n ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset sekä sen, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty.

Vaasan hallinto-oikeus on 22.10.2013 välipäätöksellään Pohjois-Suomen aluehallintoviraston 31.5.2013 lupapäätöksestä tehtyihin valituksiin muuttanut päätöksen täytäntöönpanon lupamääräyksen 9b osalta siten, että jätevesien johtaminen Vuoksen vesistön Lumijokeen on toteutettava niin, että kyseiset jätevedet sisältävät enintään 40 % lupamääräyksessä 9a mainittujen haitta-aineiden vuosipäästöstä. Mahdollisesti jo aloitettu edellä mainitun kuormitusmäärän ylittävä jätevesien johtaminen Vuoksen vesistöalueelle on heti keskeytettävä. Lupamääräystä 9b koskeva määräys on voimassa siihen saakka, kunnes pääasiaa koskevat valitukset on hallinto-oikeudessa ratkaistu tai kunnes asiasta toisin määrätään. Samalla välipäätöksellä kipsisakka-aldien tyhjentämiselle lupamääräyksessä C asetettua määräaika on muutettu siten, että määräaika päättyy 31.12.2013.

Asian käsittelyvaiheet

Kainuun ELY-keskus on kuullut hakemuksen johdosta Talvivaaraa, joka toimitti vastineensa Kainuun ELY-keskukselle 2.4.2013. (liite 5).

Hakija antoi vastaselityksen Talvivaaran vastineesta 29.4.2013 (liite 6).

Talvivaaran vastine

Talvivaara toteaa vastineessaan 2.4.2013 seuraavaa:

YSL:n 86 §:n nojalla viranomaisella on oikeus välitöntä hallintopakkoa käyttäen keskeyttää ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta, jos toiminnasta aiheutuu

1. *välitöntä* terveyshaittaa tai
2. *merkittävää* muuta *välitöntä* ympäristön pilaantumista
3. eikä haittaa muutoin voida poistaa tai riittävästi vähentää.

Jotta välitöntä hallintopakkoa voitaisiin käyttää, tulee jommankumman tai molempien kiellettyjen seurausten olla käsillä. Lisäedellytyksenä, jonka tulee olla käsillä samanaikaisesti, on että terveyshaittaa tai muuta merkittävää pilaantumista ei voida poistaa tai riittävästi vähentää muilla keinoin kuin keskeyttämällä toiminta. Toiminnan keskeyttäminen edellyttää, että aiheutuva haitta on välitöntä ja konkreettista eikä pelkästään haitan aiheutumisen vaara riitä välittömän hallintopakon käyttämisen perusteeksi.

Toiminnan keskeyttämisen mahdollistava säännös on tarkoitettu vain harvoin käytettäväksi. Tämä tarkoitus on myös toteutunut hallinto- ja oikeuskäytännössä. Hallinto- ja oikeuskäytännön vähäisyys kuvanee myös sitä, että toiminnanharjoittajien ja valvovien viranomaisten välillä ei ole ollut erimielisyyttä siitä, milloin tilanne on niin vakava, että toiminta on syytä keskeyttää. Toisin sanoen välittömän hallintopakon käyttämiselle ei ole ollut tarvetta, koska toiminnanharjoittajat ovat ongelmatilanteessa oma-aloitteisesti keskeyttäneet toiminnan. Näin on tapahtunut myös nyt puheena olevassa tapauksessa, kun Talvivaara on kipsisakka-altaan vuototilanteessa ajanut metallitehtaan toiminnan oma-aloitteisesti alas. Toiminta on käynnistetty vasta, kun siihen on saatu ELY-keskuksen ja muiden Talvivaaran toimintaa valvovien viranomaisten hyväksyntä. Tämän käynnistämistä koskevan viranomaissuostumuksen antaminen on perustunut tarkkaan harkintaan ja lukuisiin selvityksiin ja neuvonpitoihin viranomaisten ja Talvivaaran välillä.

Välittömän hallintopakon eli toiminnan keskeyttämisen käyttämistä harkittaessa hallinto-oikeudellisella suhteellisuusperiaatteella on keskeinen rooli. Toiminnan keskeyttäminen on tarkoitettu viimesijaiseksi keinoksi puuttua välitöntä terveyshaittaa tai muuta merkittävää välitöntä pilaantumista aiheuttavaan toimintaan. Välitöntä hallintopakkoa voidaan käyttää vain silloin, kun lievemmät keinot eivät tehoa, toiminnanharjoittaja niskoittelee tai asia on niin kiireellinen, ettei ole aikaa käyttää lievempiä keinoja.

Merkittävä pilaantuminen

Merkittävä pilaantuminen, jonka perusteella Hakija vaatii Talvivaaran toimintaa keskeytettäväksi, on YSL:ssa keskeinen käsite, joka osaltaan määrittää muun muassa ympäristöluvan myöntämisen kynnystä sekä välittömän hallintopakon käyttämiskynnystä. Ympäristön merkittävän pilaantumisen arvioinnin lähtökohtana on pidettävä YSL 3 §:ssä määriteltyä pilaantumisen käsitettä, joka kattaa moninaisia negatiivisia vaikutuksia ympäristöön. Merkittävän pilaantumisen käsitettä on kuitenkin vaikea arvioida irrallaan konkreettisesta tilanteesta ja arviointi onkin korostetun tapauskohtaista. Pilaantumisen merkittävyyden arvioinnissa voidaan kiinnittää huomiota sekä itse päästön että sen aiheuttamien vaikutusten merkittävyyteen. Merkittävyyden arvioinnissa voidaan painoa antaa esimerkiksi vaikutuksen voimakkuudelle, ja laajuudelle sekä kohdealueen ominaisuuksille.

Välittömän hallintopakon, eli toiminnan keskeyttämisen, osalta on tarpeen painottaa, että edellytykset keskeyttää toiminta ovat käsillä vain silloin kun toiminnasta tosiasiallisesti ja välittömästi hallintopakon käyttämistä koskevan päätöksen tekohetkellä aiheutuu kielletty seuraus eli välitöntä terveyshaittaa tai tässä tapauksessa väitettyä välitöntä merkittävää muuta pilaantumista. Esimerkiksi merkittävän pilaantumisen *vaaran* aiheutuminen ei oikeuta valvovaa viranomaista keskeyttämään

toimintaa. *Toiminnan keskeyttämistä ei voida perustella myöskään millään aikaisemmalla tapahtumalla*, ellei kyseinen tilanne enää aiheuta vaikutusta, joka mahdollistasi välittömän hallintopakon käyttämisen.

Taustaa

Tilanne normaalitoiminnan aikana

Ennen nyt käsillä olevaa vireillepanoa Talvivaaran kaivoksen toiminnan johdosta on tehty ELY-keskukselle jo aikaisemmin useita vireillepanoja, joissa on vaadittu muun muassa toiminnan keskeyttämistä. Aikaisemmissa vireillepanoissa on pääasiassa ollut kysymys kaivoksen normaalitoiminnan sulfaatti- ja mangaanipäästöistä.

Sulfaatti- ja mangaanipäästöjä on merkittävästi pienennetty vuoden 2012 aikana ennen kipsisakka-altaan vuotoa. Normaalitoiminnan aikana sulfaatti- ja mangaanipäästöt tulevat entisestään pienentymään käänteisosmoosiin perustuvan puhdistuslaitoksen käyttöönoton myötä. Koska vesistökuormitus Talvivaaran ponnisteluiden ansiosta on jatkuvasti pienentynyt, ELY-keskus on johdonmukaisesti päätöksissään todennut, etteivät vireillepanot ole antaneet aiheutta ryhtyä toimenpiteisiin eikä hallintopakon käyttämiseksi ole ollut oikeudellisia edellytyksiä.

Myöskään nyt käsillä oleva Hakijan vireillepano ei voi johtaa toiminnan keskeyttämiseen normaalitoiminnan sulfaatti- ja mangaanipäästöjen vuoksi, koska näihin päästöihin on tehokkaasti puututtu. Toisin kuin Hakija vireillepanossaan väittää, Talvivaara on ryhtynyt ELY-keskuksen edellyttämiin toimenpiteisiin kuormituksen vähentämiseksi. Välittömälle hallintopakolle viimesijaisena keinona ei siten ole minkäänlaisia soveltumisedellytyksiä.

Kipsisakka-altaan vuoto

Talvivaaran kaivoksella tapahtui 4.11.2012 alkanut onnettomuus, jossa kipsisakka-altaasta pääsi vuotamaan metallipitoista ja hapanta vettä pääasiassa kaivosalueelle, mutta myös kaivosalueen ympäristöön. Kaivosalueen ympäristöön vuotovettä päätyi noin neljän vuorokauden aikana. Etelään noin 200 000 m³ ja pohjoiseen noin 20 000 m³. Etelässä juoksutus alkoi 8.11 ja päättyi 12.11. Pohjoiseen vuotovettä virtasi 4-5.11. Suurin osa vuodosta saatiin hallitusti kerättyä varoaltaisiin, toisiin kipsisakka-altaisiin tai liuoskiertoon. Lisäksi ympäristöön johdettua vettä pyrittiin neutraloimaan niin tehokkaasti kuin mahdollista, jolloin ympäristöön päässeet haitta-ainepitoisuudet olivat pääosin pienempiä kuin kipsisakka-altaan vedestä mitatut.

Vuodon seurauksena kaivosalueen lähivesien (pohjoisessa Salminen, Kalliojärvi, Kalliojoki ja Kolmisoppi ja etelässä Ylä-Lumijärvi, Lumijoki ja Kivijärvi) metallipitoisuudet kohosivat nopeasti. Tilanne kaivosalueella saatiin kuitenkin hallintaan ja vesistöjen metallipitoisuudet laskivat jyrkästi. Onnettomuuden seurauksena ympäristöön päässeet metallit

näyttävät päätyneen etelässä Kivijärven syvänteeseen ja pohjoisessa pääasiassa Salmisen ja Kalliojärven syvänteisiin sekä pieneltä osin Kolmisoppeen. Metallien kulkeutumisesta Jormasjärveen ja Laakajärveen ei ole viitteitä. Kalkituksella ja ripeästi rakennetulla suoajapadon korotuksella metallien leviäminen on saatu tehokkaasti estettyä.

Talvivaara on ryhtynyt kaikkiin mahdollisiin toimenpiteisiin kipsisakka-altaan onnettomuuden aiheuttamien vaikutusten hallitsemiseksi, vähentämiseksi ja poistamiseksi. Toimenpiteitä tehdään yhteistyössä ELY-keskuksen kanssa. ELY-keskus on katsonut, että Talvivaaran toiminnan jatkaminen on ympäristön kannalta edullista eikä se ole nähnyt estettä metallitehtaan toiminnan käynnistämiseksi sen jälkeen, kun vuototilanne on saatu hallintaan. Myös Turvallisuus- ja kemikaalivirasto ja Säteilyturvakeskus ovat hyväksyneet metallitehtaan toiminnan käynnistämisen.

Talvivaara korostaa, että kipsisakka-altaan vuodon osalta kysymyksessä on erittäin valitettava onnettomuus, jossa ympäristöluvan mukainen rakenne on yllättävällä tavalla vioittunut. Ympäristöön päässeeseen veden suuri määrä johtuu siitä, että poikkeuksellisen sateisen kesän vuoksi kaivosalueella on jouduttu varastoimaan runsaasti vettä. Talvivaaran ympäristöluvan mukaan kaivosalueelta saa johtaa ympäristöön 1.3 M m³ käsiteltyä vettä vuodessa. Muilla kaivoksilla vastaavia vesipäästöjen enimmäismääriä koskevia määräyksiä ei ole. Määräys ei ole kaivostoiminnassa toimiva, koska toiminnanharjoittajalla ei ole mahdollisuuksia vaikuttaa kaivosalueelle kertyvän veden määrään, vaan se riippuu säätilasta. Mikäli ympäristöluva olisi sen sallinut, ylimääräinen vesi olisi voitu johtaa puhdistettuna ympäristöön eikä alueen vesitaseelle olisi muodostunut yhtä suuria haasteita. Talvivaara on esittänyt, että uudessa ympäristöluvassa vastaavaa määräästä ei olisi, vaan metallikuormitukselle asetettaisiin enimmäismäärä. Asiassa on lisäksi huomioitava, että kipsisakka-altaan pohjarakenne on ollut ympäristöluvassa seikkaperäisesti määritelty ja ympäristöluvan mukainen.

Kipsisakka-altaan vuodon jälkeen Talvivaaran kaivoksen ja metallitehtaan toiminta on palautettu normaaliksi. Toiminta ei nykyisellään lisää kipsisakka-altaan vuodosta aiheutuneita suoria vaikutuksia eikä toiminnan jatkamisesta ole haittaa alueella suoritettaville kunnostustoimenpiteille. Toiminnan keskeyttäminen nyt ei myöskään pienentäisi vuototilanteesta aiheutuneita vaikutuksia. Toiminnan jatkaminen on päinvastoin ensiarvoisen tärkeää kaivoksen vesitaseen ja siten myös ympäristövaikutusten hallinnan kannalta. Bioliuotuskasojen prosessia ei voida keskeyttää sen luonteesta johtuen. Metallitehdas taas puhdistaa bioliuotuksessa syntyvää liuosta metalleista, mitä ei tapahdu tehtaan toiminnan ollessa keskeytyneenä. Kipsisakka-altaan vuototilanteessa aiheutuneilla vaikutuksilla ei voida perustella hallintopakon käyttämistä nyt käsillä olevassa tilanteessa,

vaan toiminnan keskeyttäminen edellyttäisi, että toiminnasta aiheutuisi välitöntä merkittävää pilaantumista tällä hetkellä.

Edellytykset keskeyttää Talvivaaran toiminta nyt

Vaasan hallinto-oikeuden kannanotot

Hakija on vireillepanossaan väittänyt, että Vaasan hallinto-oikeus 8.3.2013 antamassaan päätöksessä Nro 13/0053/1 olisi todennut Talvivaaran toiminnasta aiheutuneen merkittävää pilaantumista. Hakijan näkemys on virheellinen ja tämän näkemyksen esittäminen myös mediassa viittaa siihen, että sillä mitä ilmeisimmin tavoitellaan tarkoituksellista harhaanjohtavuutta Vaasan hallinto-oikeuden päätöksen sisällöstä. Vaasan hallinto-oikeus ei ole ratkaisussaan ottanut sellaista kantaa, että Talvivaaran toiminnasta aiheutuneet vaikutukset olisivat luonteeltaan merkittävää pilaantumista.

Vaasan hallinto-oikeus toteaa sen sijaan päätöksessään, että Talvivaara ei ole kiistänyt Hakijan hallintopakkohakemuksessa ja sen johdosta annetussa ELY-keskuksen päätöksessä mainittuja *poikkeuksellisia päästöjä*. Keskeisenä valtakunnallisena luonnonsuojelu- ja edunvalvontajärjestönä, joka myös on osallistunut ympäristönsuojelulainsäädännön lainvalmistelutyöhön, Hakijan tulee olla tietoinen ympäristönsuojeluoikeuden keskeisten oikeudellisten käsitteiden sisällöstä ja merkityksestä. Näin ollen vääristelevää ja harhaanjohtavaa käsitteiden käyttöä on tätä taustaa vasten vaikea olettaa pelkäksi kielelliseksi lapsukseksi.

Vaasan hallinto-oikeuden toistaiseksi vailla lainvoimaa olevan päätöksen arvioinnissa aivan keskeisellä sijalla on se, että hallinto-oikeus on käyttänyt ilmausta "poikkeuksellinen päästö" sen sijaan, että olisi käyttänyt YSL:n järjestelmässä merkityksellistä ja vakiintunutta oikeudellista käsitettä "merkittävä pilaantuminen", jota on kuvattu aiemmin tässä vastauksessa. Tästä on pääteltävissä, että Vaasan hallinto-oikeus on tietoisesti päättänyt olla määrittelemättä Talvivaaran ympäristövaikutuksia merkittäväksi pilaantumiseksi. Päinvastoin kuin Hakija vireillepanossaan väittää, Vaasan hallinto-oikeus ei ole lopullisesti ottanut kantaa päästöjen oikeudelliseen luonteeseen, mutta ei myöskään ole katsonut, että Talvivaaran toiminnan olisi Vaasan hallinto-oikeuden arvioiman ELY-keskuksen päätöksen tekohetkellä voitu osoittaa selvästi aiheuttaneen merkittävää pilaantumista, joka olisi oikeuttanut välittömän hallintopakon käyttöön.

ELY-keskuksen päätös 12.2.2013

Kipsisakka-altaan vuodon seurauksena kaivosalueelle on ollut varastoituna suuri määrä käsittelyä vaativaa vettä, joka on kaivosalueen riskitason laskemiseksi voitava hallitusti johtaa käsiteltynä kaivosalueen ulkopuolelle. Talvivaara on tehnyt kaksi YSL 62 §:n mukaista ilmoitusta poikkeuksellisesta tilanteesta ja pyytänyt ELY-keskusta hyväksymään

tilapäisen poikkeamisen ympäristöluvan määräyksistä vesitaseen hallinnan mahdollistamiseksi. ELY-keskus on päätöksellään 12.2.2013 sallinut tietyin ehdoin avolouhoksessa varastoidun kipsisakka-altaan yliteveden johtamisen kaivoksen eteläosaan ja neutraloinnin sekä kaivosalueelle varastoitujen vesien käsittelyn ja johtamisen luontoon. Päätös on täytäntöönpanokelpoinen muutoksenhausta huolimatta. Hakija on vireillepanossaan katsonut, että juoksutuksilla tulee olemaan merkittäviä ympäristöllisiä vaikutuksia juoksutuksista aiheutuvien sulfaatti- ja raskasmetallipäästöjen vuoksi.

ELY-keskuksen päätös sisältää määräykset kaivosalueelta pois johdettavan veden laadusta, joka metallien osalta vastaa ympäristöluvassa määrättyä, sekä kattavasta tarkkailusta ja toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä, mikäli juoksutettava vesi ei vastaisi päätöksessä määritettyjä laatuvaatimuksia. Lisäksi ELY-keskus on muun muassa edellyttänyt, että sulfaattipäästöt minimoidaan ja vesistöjen pohjaan kipsisakka-allasonnettomuuden seurauksena kertyneiden sakkujen huuhtoutuminen alapuolisiin vesistöihin estetään. ELY-keskus on päätöksellään myös merkittävästi rajoittanut ympäristöön johdettavan veden määrää. Ilmoituksen ja ELY-keskuksen päätösharkinnan tueksi on lisäksi tilattu ulkopuoliselta ja riippumattomalta konsultilta erillinen selvitys, jossa mallinnetaan käsiteltyjen vesien johtamisen vesistövaikutuksia.

ELY-keskuksen päätöksen määräyksillä varmistetaan, ettei ilmoitusten mukaisesta toiminnasta aiheudu terveyshaittaa taikka merkittävää ympäristön pilaantumista tai edes merkittävän pilaantumisen vaaraa. Juoksutuksista aiheutuva sulfaattipulssi on tilapäinen ja sen vaikutukset rajoittuvat kaivoalueen lähimpiin pieniin vesistöihin. Juoksutuksista aiheutuvia ympäristövaikutuksia ei voida niiden tilapäisyyden ja rajallisen alueen vuoksi voida pitää YSL:n 86 §:n tarkoittamana välittömänä merkittävänä pilaantumisenä. Jos vesi ei laadultaan vastaisi luvassa edellytettyä, olisi juoksutus keskeytettävä, mikä osaltaan varmistaa, ettei yllättäviä vaikutuksia pääse syntymään.

Asiassa on kiinnitettävä huomiota myös siihen, että ELY-keskuksen päätös on ollut valituskelpoinen ja muun muassa Hakija on valittanut päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen. Hakija on hallinto-oikeudessa esittänyt päällekkäisiä vaatimuksia nyt käsillä olevan vireillepanon kanssa vaatiessaan mm. juoksutusten välitöntä keskeyttämistä. Toimivaltainen viranomainen arvioimaan ELY-keskuksen päätöksessä sallittujen juoksutusten keskeyttämistarvetta on siten Vaasan hallinto-oikeus eikä ELY-keskus voi nyt käsillä olevan vireillepanon johdosta ottaa asiaan kantaa. Asiassa on myös otettava huomioon, että päätös jo sisältää reunaehdot, joilla johtaminen voidaan keskeyttää eikä johtaminen ole toistaiseksi tarkkailun perusteella aiheuttanut näiden ehtojen ja määräysten ylityksiä taikka merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa.

Luvan mukainen jätevesien käsittely

Hakija toteaa vireillepanossaan, ettei Talvivaara voi noudattaa ympäristölupansa jätevesien johtamista koskevia määräyksiä, joiden mukaan käsitelty vesi olisi johdettava jälkikäsittely-yksiköille kipsisakka-altaan kautta. Syyt kipsisakka-altaan ohittamiseen ovat ympäristönsuojelullisia. Ohittamalla kipsisakka-allas saadaan ympäristöön johdettua merkittävästi puhtaampaa vettä kuin, jos vesi juoksutettaisiin kipsisakka-altaan kautta. Ohittaminen on tehokas keino pienentää muun muassa paljon julkisuutta saaneita sulfaattipäästöjä.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto hyväksyi menettelyn lupapäätöksellään, joka kuitenkin kumoutui hallinto-oikeuskäsittelyssä menettelyvirheen vuoksi. Myös ELY-keskus on Talvivaaran tekemän YSL 62 §:n mukaisen ilmoituksen perusteella hyväksynyt kipsisakka-altaan ohittamisen. Päätöksestä on meneillään muutoksenhakuprosessi eikä päätös ole lainvoimainen. Vaasan hallinto-oikeus on vailla lainvoimaa olevassa päätöksessään (4.3.2013 Nro 13/0047/1) katsonut, ettei asian ratkaisemiseen olisi voinut soveltaa YSL:n 62 §:ää. Hallinto-oikeus on kuitenkin nimenomaisesti todennut, ettei se ole ottanut päätöksessään kantaa siihen, onko kipsisakka-altaan ohittaminen ollut ympäristönsuojelulainsäädännön vaatimusten vastaista. Kipsisakka-altaan vuodon johdosta muuttuneissa olosuhteissa Talvivaara on tehnyt uuden YSL 62 §:n mukaisen ilmoituksen ja asia tullaan käsittelemään myös Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa vireillä olevassa ympäristöluvan muuttamista koskevassa prosessissa.

Riippumatta siitä, millaiseen lupaan tai hyväksyntään perustuen kipsisakka-allas ohitetaan, on itsestään selvää, ettei menettelystä aiheudu välitöntä terveyshaittaa tai muuta välitöntä merkittävää ympäristön pilaantumista. Kyseessä olevalle kipsisakka-altaan ohitukselle on pitkältä ajalta seurantatietoja ja menettelyllä pienennetään toiminnan ympäristövaikutuksia, minkä ovat aiemmin todenneet myös Pohjois-Suomen aluehallintovirasto ja Kainuun ELY-keskus. Näin ollen ELY-keskuksella ei kipsisakka-altaan ohittamisen perusteella ole edellytyksiä keskeyttää toimintaa.

Toisin kuin Hakija vireillepanossaan väittää, Talvivaaran ylitevesi käsitellään muilta osin ympäristöluvan edellyttämällä tavalla. Loppuneutraloinnista ylitevesi johdetaan pohjoiselle jälkikäsittely-yksikölle, jolle ei ole varastoituna kipsisakka-altaan vuotovesiä ja joka toimii normaalisti.

Lopuksi

Hakija vaatii vireillepanossaan edellä yksityiskohtaisemmin käsitellyin perustein koko Talvivaaran kaivoksen toiminnan keskeyttämistä vesienhallinnan korjaamiseksi ympäristöluvan mukaiseksi. Talvivaaran kaivoksen tilanne on tällä hetkellä kipsisakka-altaan vuodon seurauksena poikkeuksellinen ja edellyttää erityisiä toimenpiteitä. Toiminnasta ylimääräisine juoksutuksineen ei kuitenkaan aiheudu välitöntä ja merkittävää ympäristön pilaantumista, joka mahdollistaisi toiminnan keskeyttämisen. Ylimääräisten juoksutusten osalta asia on vireillä Vaasan hallinto-oikeudessa, joka on toimivaltainen viranomaisen arvioimaan keskeyttämistarpeen eikä ELY-keskuksen tässä vaiheessa tule ottaa kantaa keskeyttämisvaatimukseen tältä osin.

Talvivaaran toiminnan ympäristövaikutukset ovat parhaiten hallittavissa, kun kaivoksen prosessit toimivat mahdollisimman normaalisti ja tälle annetaan viranomaisohjauksen puolesta edellytykset. Mikäli metallitehtaan toiminta keskeytetään, yhtiöllä ei ole teknisiä eikä taloudellisia mahdollisuuksia tehokkaasti hoitaa myöskään vesienhallintaan liittyviä kysymyksiä.

Ottaen huomioon muun muassa Vaasan hallinto-oikeudessa vireillä olevan ELY-keskuksen 12.2.2013 antamaa päätöstä koskevan Hakijan valituksen, Talvivaara katsoo, että nyt käsillä olevan vireillepanon pääasiallinen tarkoitus on aiheuttaa haittaa Talvivaaran toiminnalle. Vireillepano myös kuluttaa turhaan ELY-keskuksen rajallisia resursseja. Talvivaara niin ikään oudoksuu Hakijan tapaa ilmeisen tarkoitushakuisesti väaristellä Vaasan hallinto-oikeuden päätöstä. Näistä syistä Talvivaara pitää vireillepanoa ilmeisen perusteettomana ja harkitsee mahdollisuutta näihin seikkoihin perustuen vaatia Hakijalta oikeudenkäyntikuluja prosessin jatkuessa.

Hakijan vastaselitys

Hakija toteaa vastaselityksessään 29.4.2013 seuraavaa:

Hakija katsoo, että Talvivaara ei ole esittänyt vastauksessa sellaisia tekijöitä, jotka sallisivat toiminnan jatkamisen ympäristöluvan mukaisesti. Talvivaaran toiminta on keskeytettävä välittömästi.

Perusteluina Talvivaaran haittojen merkittävyyden tueksi Hakija esittää seuraavaa:

Talvivaaran suorittamissa tarkkailumittauksissa on havaittu alapuolisissa järvissä korkeita haitta-ainepitoisuuksia ja selvää sulfaatin kohoamista jo Kiltuassa ja Nuasjärvessä saakka. Seuraavassa esitetään kuvausta haitallisista aineista ja niiden pitoisuuksista Lumijärvellä ja Ylä-Lumijärvellä 26.2.-20.3.2013 (jakso 1) sekä koko alueella 13.-27.3.2013 (jakso 2).

Alumiini

Alumiini on haitallinen, kalojen kiduksiin kertyvä ja SYKE:n erikoistutkija Jaakko Mannion mukaan eniten huolta ja mahdollisia kalakuolemia aiheuttava metalli. Tuloksia: jakso 1 12-19 mg/l (kriittisen raja-arvon ylitys 120-190-kertainen) ja jakso 2 korkeimmat arvot 2 mg/l.

Humusvesissä alumiinin akuutti toksisuus voi ilmetä herkillä vesihyönteisillä tasolla n. 2 mg Al/l veden pH:n ollessa tasolla 5,5. Kirkkaammissa vesissä vastaavalla pH-tasolla toksisuus ilmenee herkimmillä lajeilla alle puolta pienimmissä pitoisuuksissa. Jokilajeista erityisesti monet päiväkorennot (Ephemeroptera) ja koskikorennot sekä eräät vesiperhoset ovat herkkiä kohonneille alumiinipitoisuuksille (Vuori River Life SYKE 2011; [http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=12518&lan= fi](http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=12518&lan=fi)). Talvivaaran alapuolisissa vesissä alumiinipitoisuudet ovat kohonneet ainakin ajoittain vesihyönteisiä tuhoavalle tasolle. Vesihyönteisistä vaikutukset johtuvat ravintoketjun muihin osiin.

Kalat, etenkin lohikalat ja niiden poikasvaiheet, ovat yleisesti ottaen selkärangattomia herkempiä alumiinille. Alumiinin vaikutukset ovat happamuuden kanssa additiivisia, eli alumiini lisää alhaisen pH:n haittavaikutuksia. Mikäli pH-taso on selvästi kalalajin sietorajan yläpuolella, tarvitaan subkroonisessakin altistuksessa usein 0,1-0,5 mg Al/l aiheuttamaan kuolema tai fysiologia muutoksia. Kun pH-taso on lähellä lajin sietorajaa, aiheuttaa jo alle 0,1 mg Al/l altistus pitoisuus usein toksisia vaikutuksia (Vuori River Life Syke 2011).

Kadmium

Kadmium on jo pieninä pitoisuuksina erittäin haitallinen, elohopeaan verrattavissa oleva raskasmetalli myös ihmiselle. Se vaikuttaa hitaammin, ensin pohjaeliöstöön, myöhemmin mahdollisesti kaloihin. Tulos: jakso 1 1,6-4,7 ug/l (ylitys 16-47-kertainen).

SYKE:n julkaisemassa haitallisten aineiden tietokortissa (Reinikainen 2007) todetaan kadmiumin osalta: Kadmiumia esiintyy luonnossa erityisesti sulfidimalmeissa, joiden kadmiumyhdisteet ovat muita kadmiumyhdisteitä vaarallisempia. Kadmium on maaperässä suhteellisen helposti kulkeutuvaa ja happamuus lisää kulkeutumista. Kadmium kertyy eläimiin ja kasveihin, ja se voi aiheuttaa vaikutuksia ravintoketjussa jo suhteellisen pienissäkin ympäristön pitoisuuksissa. Ihmisessä kadmium kertyy ensisijaisesti munuaisiin. EPA:n mukaan sallitun enimmäissaannin arvo pitkäaikaisessa altistuksessa on 1 ug/kg/vrk. WHO taas on päättynyt alempaan 0,2 ug/kg/vrk. Talvivaaran alapuolisten vesien kadmiumpitoisuudet ylittävät monin paikoin virtavesille ja järville määritellyn taustapitoisuuden (0,08 ug/l; jakso 2:27 näytettä taustapitoisuuden tasolla tai korkeampi) ja suurimman sallitun

pitoisuuden eli nk. ympäristölaatunormin (0,45 ug/l;jakso 2 seitsemän ylitystä; Verta ym. 2010).

Rauta

Rauta on veden teknistä laatua (väri, tukkeutumia, syövyttävyyys) suurina pitoisuuksina merkittävästi heikentävä metalli. Jakson 1 tulos: 380 000-77 000 ug/l (Suomessa ei raja-arvoa, Kanadan arvojen mukaan ylitys noin 1270-2570-kertainen). Korkeiden rautapitoisuuksien yhdistyminen alusveden hapettomuuteen merkitsee ravinteiden vapautumista labiileista rautayhdisteistä ja sisäistä kuormitusta. Tällaisia tilanteita on havaittavissa jakson 2 mittauksissa mm. Musta- ja Valkealammella.

Mangaani

Mangaani heikentää suurina pitoisuuksina merkittävästi veden teknistä laatua (maku, haju, värjävyys, tukkeumat). Jakson 1 tulos: 450 000-620 000 ug/l (ylitys 9000-11600-kertainen. Jaksolla 2 maksimi 3800 ug/l. Suurimmat pitoisuudet on jakson 2 mittauksissa tavattu kaivosalueen läheisyydestä. Laajalla alueella on mitattu merkittävästi kohonneita pitoisuuksia.

Nikkeli

Nikkeli on vesieliöstöön vaikuttava haitallinen raskasmetalli. Jaksolla 1 tulos oli 1700-8600 ug/l (ylitys 85-430-kertainen). Valtioneuvoston asetuksessa vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista aineista annetun valtioneuvoston asetuksen muuttamisesta (868/2010) on nikkelin sisävesien pintavesien raja-arvoksi annettu 20 ug/l. Tämä pitoisuus ylittyi jakson 2 näytteenotossa 11 pisteessä ja on monessa muussa pisteessä aivan raja-arvon tuntumassa.

Syken sivuilla kuvataan marraskuussa 2012 tapahtuneen allasvuodon vaikutuksia seuraavasti: "Nikkelin pitoisuudet ovat ylittäneet raja-arvot selkeimmin. Kaivosalueesta etelään Vuoksen vesistön Kivijärveen on kulkeutunut sunnuntai-iltaan mennessä yli 900 kg nikkeliä. Vaikutus näkyy Kivijärven alapuolisessa Laakajärvessä nikkelipitoisuuden nousuna ensi kesään mennessä. Järven pohjoispäässä vaikutus voi näkyä nopeamminkin.

Alustavien mittaustulosten ja mallilaskelmien perusteella pohjoisen suuntaan Kalliojärveen on kulkeutunut 220 kg nikkeliä sunnuntai-iltaan mennessä. Laskelmien perusteella pitoisuudet tulevat nousemaan Kalliojärvessä tasolle 450 mikrogrammaa litrassa, joka laskee laimenemisen myötä todennäköisesti ensi kesään mennessä alle sataan mikrogrammaan litrassa. Kolmisoppi-järvessä pitoisuuden nousu jää alle 25 mikrogrammaan."

Uraani

Säteilyvaikutusten lisäksi erittäin haitallinen raskasmetalli, joka kerääntyy mm. munuaisiin. Tulos: 80-1800 ug/l (STUK aiemmin 600 ug/l) (ylitys 8-180-kertainen, Suomessa ei vielä raja-arvoja). Vanhempien WHO-tutkimusten mukaan altistuminen jo 15 mikrogrammaa/litra ylittävään säteilypitoiseen veteen aiheuttaa terveysvaaran. Tällaisia arvoja mitattiin jaksolla 2 kahdeksassa pisteessä.

Sulfaatti

Sulfaattipitoisen veden ominaispaine on niin korkea, että veden kevät- ja syystäyskierrot estyvät eikä järven pohjaan pääse happea. Sulfaatti voi pelkistyä rikkivedyksi. Jo 250 mg/l pitoisuuksien on todettu aiheuttavan kromosomimuutoksia. Sulfaatti haittaa eräiden kalojen lisääntymistä jo noin 50 mg/l pitoisuudessa. Se syövyttää metalleja jo yli 100 mg/l pitoisuudessa, jonka tähden vesilaitosvedelle suositusarvio on alle 100 mg/l. Sulfaatti aiheuttaa vedessä kitkerää makua. Jaksolla 1 mitattiin 6900-8700 mg/l (ei raja-arvoa, Talvivaaran alkuperäisiin lupa-arvoihin nähden ylitys noin 35-44-kertainen).

On huomattava, että eri aineiden yhteisvaikutus on huolestuttava, mutta siihen liittyviä tarkempia arvioita saadaan vasta pitkällä aikavälillä.

Vesiympäristölle haitallista on myös päästettävän veden alhainen pH, jota sitten on 'neutraloitu' poltetulla kalkilla tai natriumhydroksidilla, aiheuttaen purovesiin voimakkaan emäksisiä pitoisuuksia, jopa 11-12 pH-arvoja. Molemmat ääripäät, ja varsinkin pH-arvon nopea sahaaminen ylös alas, on tappavaa kaikille luonnonvesien eliöillemme.

Toiminta on ympäristöluvan vastaista

Talvivaaran toiminta ei ole ympäristöluvan mukaista. Selkeintä välitöntä ja merkittävää haittaa ympäristölle aiheuttaa jätevesien päästö. Valvontaviranomainen voi kieltää sitä, joka rikkoo ympäristönsuojelulakia, sen nojalla annettua asetusta tai määräystä, jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä.

Jos Talvivaara on ryhtynyt ELY-keskuksen edellyttämiin toimiin, miksi se ei yksilöi, mitä toimia se on toteuttanut esim. KAIELY/5/07.00/2010 mainituista parannuksista?

Selityksessä todetaan, että Talvivaaran kipsisakka-altaan pohjan rakenne on ympäristöluvan mukainen. Tiedotusvälineistä olemme saaneet kuulla ja lukea tapauksista, joissa altaita rakentaneet henkilöt ovat kertoneet allasrakenteissa olleista virheistä jo niitä rakennettaessa.

Talvivaaran osakeantiesitteessä s.31 todetaan seuraavasti: "Talvivaara johti syyskuun ja marraskuun alun 2012 välisenä aikana metallien talteenottolaitokselta kipsisakka-altaaseen noin miljoona kuutiometriä prosessin paluuliousta. Näin saatiin avolouhosta tyhjennettyä tehokkaammin, koska liuoskiertoon voitiin ottaa lisää vettä avolouhoksesta. On mahdollista, että muun muassa nämä syyt johtivat vuotoon". <http://www.vihrealanka.fi/uutiset/talvivaara-tiesi-kipsisakka-altaan-vaarat-jo-2010-otti-tietoisien-riskin-viime-kes%C3%A4n%C3%A4>. Tämä osoittaa, että Talvivaara on ottanut tietoisien ympäristöriskin, joka sitten on aktualisoitunut merkittävänä kuormituksena ympäristöön.

Poikkeustilanteet

Hallinto-oikeus on jo muutamassa päätöksessään pitänyt Kainuun ELY-keskuksen YSL 64 §:n mukaisia päätöksiä sellaisina, että poikkeustilanteen edellytykset eivät täyty.

Ympäristöluvan ajantasaisuus

Ympäristöluvan edellytyksenä on mm., että toiminta ei aiheuta terveyshaittaa, merkittävää muuta ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa tai erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista, kun lupaehtoja noudatetaan (YSL 42). Talvivaara on jo pitkään poikennut lupaehtoista. Lisäksi osin hakemuksesta johtuvien luvan puutteiden vuoksi lupa ei ole kaikilta osin kyennyt varmistamaan sitä, että toiminnasta ei aiheudu ympäristön pilaantumista. Toiminnanharjoittajalta, joka toistuvasti rikkoo ympäristöluvan määräyksiä siten, että siitä aiheutuu ympäristön pilaantumisen vaaraa, voidaan peruuttaa ympäristölupa (YSL 59 §).

Hakija ja lukuisat muut järjestöt katsovat, että Talvivaaran toiminnan jatkaminen nykymuodossaan ei ole ympäristön kannalta edullista. Alasajon riskit ovat huomattavasti pienemmät kuin ne, jotka seuraisivat prosessin jatkamisesta. Metallien liukeneminen perustuu siihen, että louhittuihin malmikasoihin pumpataan jatkuvasti ilmaa ja rikkihappoa. Ilmastuksen lopetus, kasojen peittäminen ja hapon syötön lopetus pienentävät sulfaatin muodostumista ja metallien liukenemista melko nopeasti. Samalla riskit pienenevät merkittävästi. Osa kaivosalueesta, erityisesti kipsisakka-altaat, jäävät alasajon jälkeen pysyvästi myrkyttyneiksi. Vesien puhdistamista joudutaan tekemään vuosikymmeniä. Tämä kuitenkin on parempi vaihtoehto kuin jatkuva saastuttaminen ja saasteiden leviäminen toimivasta kaivoksesta. Kaivostoimintaa ei voi jatkaa ympäristön ja ihmisten kustannuksella.

Yhteenvedona toteamme, että Talvivaaran ympäristölle aiheuttama vahinko ja vahingon vaara ovat olleet erityisen suuria ottaen huomioon allasonnettomuudet, poikkeustilanneilmoitukset sekä selvän kyvyttömyyden hallita toimintaa ja toisaalta vesistä ja sedimenteistä mitatut raja-arvot ylittävät ja korkeat pitoisuudet, jotka hyvin suurella todennäköisyydellä aiheuttavat merkittäviä haittoja laajan alueen

eliöstölle ja ekosysteemin toiminnalle. Tämän vuoksi olemme myös uuden tilannetiedon pohjalta sitä mieltä, että Kainuun ELY-keskuksen tulisi käyttää hallintopakkoa Talvivaaran kaivoksen toiminnan keskeyttämiseen.

Merkintä

Nyt käsiteltävän hakemuksen lisäksi Kainuun ELY-keskukseen on kipsisakka-altaan vuodon/vuotojen jälkeen tullut vireille kuusi muutakin hallintopakkovaatimusta. Hakijoina ovat olleet Kainuun luonnonsuojelupiiri ry yksin ja Kainuun luonnonsuojelupiiri ry yhdessä lisalmen Luonnon Ystäväin yhdistys ry:n kanssa, Jormaskylä Korholanmäki osakaskunta, Ylä-Savon SOTE kuntayhtymä (kaksi vireillepanoa) sekä Suomen luonnonsuojeluliitto ry toistamiseen.

Näihin vaatimuksiin on annettu päätökset tämän päätöksen kanssa samalla päivämäärällä.

Päätös

Kainuun ELY-keskus katsoo, että ympäristönsuojelulain 86 §:ssä tarkoitettu toiminnan keskeyttäminen ei ole tarpeen hakemuksen johdosta, minkä vuoksi Kainuun ELY-keskus hylkää vaatimuksen.

Perustelut

Ympäristönsuojelulain (YSL) 22.1 §:n mukaan ELY-keskus on YSL:n mukainen valvontaviranomainen. YSL 84 §:ssä säädetään rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemisesta. Sen 1 momentin mukaan valvontaviranomainen voi: 1) kieltää sitä, joka rikkoo tätä lakia, sen nojalla annettua asetusta tai määräystä, jatkamasta tai toistamasta säännöksen tai määräyksen vastaista menettelyä; 2) määrätä sen, joka rikkoo tätä lakia taikka sen nojalla annettua asetusta tai määräystä, täyttämään muulla tavoin velvollisuutensa; 3) määrätä 1 tai 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla menetellyt palauttamaan ympäristö ennalleen tai poistamaan rikkomuksesta ympäristölle aiheutunut haitta; 4) määrätä toiminnanharjoittajan riittävässä määrin selvittämään toiminnan ympäristövaikutukset, jos on perusteltua aiheuttaa epäillä sen aiheuttavan tämän lain vastaista pilaantumista. YSL 84.2 §:n mukaan luvanvaraisen toiminnan osalta määräyksen antaa ELY-keskus, jos toimivaltainen lupaviranomainen on aluehallintovirasto ja muutoin kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. YSL 84.3 §:n mukaan määräyksen koskiessa luvanvaraista toimintaa, jonka lupa-asia on käsiteltävä 39 §:n mukaisesti yhteiskäsittelyssä, määräys annetaan siten kuin hallintopakkoasiasta säädetään vesilain 21 luvussa. Jos määräys koskee ainoastaan YSL:ssä tai sen nojalla säädetyn velvoitteen noudattamista, se annetaan kuitenkin YSL:n mukaisesti.

Ympäristöluvanvaraisen toiminnan aiheuttamien päästövaikutusten osalta kyse on YSL:ssä säädetyn velvoitteen noudattamisesta YSL 84.3 §:ssä tarkoitettulla tavalla riippumatta siitä, ilmenevätkö vaikutukset vesistössä vai muualla ympäristössä. Edellä sanotusta johtuen Kainuun ELY-keskus on käsitellyt hallintopakkoa koskevan asian YSL 84.3 §:ssä tarkoitettulla tavalla noudattaen, mitä YSL:n 13 luvussa hallintopakosta säädetään.

YSL 86 §:n mukaan valvontaviranomainen voi keskeyttää toiminnan, jos ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavasta toiminnasta aiheutuu välitöntä terveyshaittaa tai merkittävää muuta välitöntä ympäristön pilaantumista. Keskeyttäminen edellyttää lisäksi, että haittaa ei voida muutoin poistaa tai riittävästi vähentää. Toiminnanharjoittajaa tulee mahdollisuuksien mukaan kuulla ennen keskeyttämistä. Toiminnanharjoittajaa on kuultu YSL 86 §:ssä säädetyllä tavalla.

YSL 92 §:n 1 momentin 2-kohdassa säädetään, että jollei 77, 70, 84, 84a, 85 tai 86 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen omasta aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille rekisteröity yhdistys tai säätiö, jonka tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistäminen ja jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät.

YSL 92 §:ää koskien lain esitöissä (HE 84/1999) todetaan, että yhdistyksen tai säätiön toimialue voi käsittää koko valtakunnan tai se voisi koskea esimerkiksi kunnan tai sen osan aluetta. Mainitun yhteisön tarkoitus ja toimialue selvitettäisiin sen säännöistä. Kainuun ELY-keskus katsoo että Hakija on YSL 92.1 §:n 2 kohdassa tarkoitettu taho ja Kainuun ELY-keskus on siten tutkinut hakemuksen.

Kaivoksen toiminnasta on aiheutunut lupahakemuksessa arvioidusta poikkeavia ympäristövaikutuksia. Vesistöihin johdettujen jätevesien haitallisuus on ollut suurimmillaan vuodenvaihteessa 2010-2011. Jätevesien koostumusta on saatu keskeisesti parannettua alkusyksyyn 2011 mennessä. Arviossa Talvivaaran kaivoksen vesistövaikutuksista (Pöyry 28.2.2012) on esitetty vesistöjen tilan kehitys 1.6.2010 lähtien ja mallinnettu tulevaa kehitystä Talvivaaran ympäristöluvan päivitystä koskevassa hakemuksessa esitettyjen luparajojen perusteella arvioiduilla kuormitustasoilla.

Toiminnanharjoittaja on tehostanut toiminnasta aiheutuvien jätevesien käsittelyä vuosina 2012-2013 mm. veden kierrätystä lisäämällä ja jätevesien käsittelyä koskevilla prosessimuutoksilla. Toiminnanharjoittaja on myös käynnistänyt selvityksiä näitä koskien. Kainuun ELY-keskus on valvontaviranomaisena seurannut asian etenemistä tarkastuksilla ja neuvotteluissa. Talvivaara on tarkentanut erityisesti hönkäpesureiden ajoa. Lipeää ei yliannostella hajujen minimoimiseksi vaan tavoitteena on mahdollisimman tarkka annostelu. Tämän seurauksena vesiin joutuva natriumin määrä on vähentynyt.

Talvivaara on toteuttanut vuosina 2012-2013 yhteistyössä VTT:n ja laitevalmistajien kanssa selvityksiä suolan poistosta jätevedestä. Selvitykset ja koeajot on suunniteltu tehtäväksi vuoden 2013 aikana. Käänteisosmoositeknoologiaan perustuva, suolan LONE-vedestä poistamista tehostava vedenpuhdistuslaitteisto on otettu käyttöön marraskuussa 2012. Kalvosuodatuslaitteiston koeajossa saavutetut pitoisuustasot mm. sulfaatille, natriumille ja mangaanille jäävät

keskimäärin alkuperäisessä ympäristölupahakemuksessa esitettyä alhaisemmiksi. Talvivaaralta 19.9.2013 saadun tiedon mukaan käänteisosmoosilaitoksen käyttöönotolla loppuneutraloinnin ylitteestä on voitu ottaa kierrätykseen eli tehtaan käyttövedeksi helmikuusta 2013 alkaen 50 % ja kesäkuusta 2013 alkaen vastaavasti 100 % (poikkeustilanteita lukuun ottamatta). Raakaveden käyttö on vähentynyt siten, että ennen helmikuuta 2013 raakavettä otettiin noin 400 m³, nyt noin 100-150 m³/h. Raakavettä käytetään kaivosalueella tehtaan lisäksi mm. teiden kastelussa ja palovesilinjastossa. Kulutuksessa on mukana myös urakoitsijoiden tarvitsema raakavesimäärä. Kainuun ELY-keskuksen tarkastuskäynnillä 28.10.2013 Talvivaaran edustaja kertoi, että RO-laitoksen 3.käsittelylinja on ollut toiminnassa noin 3 viikon ajan entisten kahden käsittelylinjan lisäksi. Prosessiin otettavan raakaveden ottotarve on loppunut lähes kokonaan.

Talvivaara on toimittanut Kainuun ELY-keskukselle ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle 12.8.2013 päivätyn selvityksen toimenpiteistä, joita bioliuotuskasojen haihdunnan parantamiseksi on tehty ja edelleen tämän vuoden aikana tehdään (liite 7). Talvivaara on toimittanut Kainuun ELY-keskukselle ja Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle 14.8.2013 päivätyn suunnitelman vedenkäsittelyn suunnitelmien tarkentumisesta vuodesta 2014 eteenpäin (liite 8). Viimeksi mainitussa suunnitelmassa eri prosessivaihtoehtojen osalta ja käynnissä olevien tutkimusten osalta painopisteinä tilanteen ratkaisemisessa on natriumin korvaaminen osittain tai kokonaan pH:n säätökemikaalina saostuksessa tai savukaasupesureissa, kalvotekniikan ja muiden sulfaatinpoistotekniikoiden käyttöönotto ja soveltaminen alueen eri vesille sekä uuden purkuputken ympäristöluvitusta ja rakentaminen. Suunnitelma sisältää aikataulutuksen, mikäli kyseinen vesienhallintaratkaisu todetaan toteuttamiskelpoiseksi.

Kainuun ELY-keskus on antanut Talvivaaran toimintaa koskevissa hallintopakkoasioissa päätöksiä viimeksi kesällä 2012. Tuolloin katsottiin käytössä olleiden tietojen perusteella, osin samoin perustein kuin nyt käsillä olevassa tapauksessa, että perusteita toiminnan välittömälle keskeyttämiselle ei ollut. Syksyllä 2012 tehdyn ympäristön tilan seurannan mukaan vesistöistä Kivijärvessä syystäyskierto ulottui selvästi syvemmälle kuin aikaisemmin. Tämä viittaa siihen, että kevään 2012 jälkeen jatkuneella toiminnalla ei ole ollut huonontavaa vaikutusta kaivoksen alapuolisiin vesistöihin. Kipsisakka-altaan vuodossa 4.-12.11.2012 kipsisakka-altaan pohjaan tulleen repeytymän johdosta ympäristöön pääsi haitallisia aineita sisältävää jätevedettä. Valtaosa kipsisakka-altaan sisältämästä metallikertymästä jäi kuitenkin kaivosalueelle toiminnanharjoittajan suorittamien torjuntatoimenpiteiden myötä. Kainuun ELY-keskus on ratkaissut Kortelammen padon ja Ylä-Lumijärven välisen osuuden puhdistamisesta tehdyn ilmoituksen 21.1.2013. Talvivaara on toimittanut Kainuun ELY-keskukselle 5.7.2013 Ylä-Lumijärven kunnostusvaihtoehtojen vertailun sekä arvion lähijärvien

(Salminen, Kalliojärvi ja Kivijärvi) kunnostustarpeesta (liitteet 9-10). Jälkimmäisessä kipsisakka-altaan vuodossa 7.-9.4.2013 jätevedet pysyivät torjuntatoimenpiteiden myötä kokonaisuudessaan kaivosalueen sisällä.

Edellä perusteluissa kuvatun mukaisesti mahdollisuus toiminnan välittömään keskeyttämiseen YSL:n 86 §:n nojalla edellyttää aina paitsi välittömän terveyshaitan tai merkittävän muun välittömän ympäristön pilaantumisen aiheutumista, myös sitä, että haittaa ei voida muutoin poistaa tai riittävästi vähentää. Toiminnan keskeyttämiseksi molempien kriteereiden on täytyttävä. Tämän lisäksi edellytetään myös, että lainkohdassa tarkoitetun välittömän hallintopakon käyttäminen on tarkoituksenmukaista. Säännöksen käytännön soveltamistarve on ympäristönsuojelulain esitöissä (HE 84/1999) arvioitu harvinaiseksi. On huomattava, että YSL 86 §:ssä tarkoitettuun "haitan poistamiseen tai riittävästi vähentämiseen" ei ole liitetty aikaan liittyvää määrettä. Näin ollen on perusteltua tulkita, että paitsi välitön, myös lähitulevaisuudessa tapahtuva haitan poistaminen tai riittävä vähentäminen täyttää lainkohdassa tarkoitetun.

Jotta toiminta voitaisiin keskeyttää YSL 86 §:n mukaisesti välitöntä hallintopakkoa käyttäen, pilaantumisen tulisi kuitenkin olla merkittävän lisäksi välitöntä ja tilanteen tulisi lisäksi olla se, että haittaa ei voida muutoin poistaa tai riittävästi vähentää. Edellä on esitetty jo toteutettuja sekä suunniteltuja toimia haitan vähentämiseksi. Lisäksi on huomattava, että toiminnasta aiheutunut pilaantuminen ei ole välitöntä, koska vain edelleen jatkuvaa merkittävää pilaantumista voidaan pitää välittömänä. Ympäristölupaviranomainen on myöntänyt toiminnalle hallintopakkoasian vireillepanon jälkeen edellä kohdassa "Muut päätökset" viitatus ympäristöluvan, eikä tämän luvan ehtoja ole yksittäisiä pääasiassa kiintoaineen, pH:n ja raudan raja-arvojen sekä mangaanin tavoitearvon ylityksiä lukuun ottamatta rikottu, minkä myötä edellytykset välittömän hallintopakon käyttämiselle eivät täyty.

Toiminnan keskeyttämisen tulisi olla välttämättömässä yhteydessä toiminnasta aiheutuvien, YSL 86 §:ssä määrättyjen vaikutusten vähentämisen kanssa. Keskeyttämisen seurauksena tulisi siten olla muutoin jatkuvien, merkittävää ympäristön pilaantumista aiheuttavien päästöjen vähentäminen tai poistaminen. Nyt käsillä olevassa tapauksessa tilanne on kuitenkin se, että toiminnasta ei aiheudu merkittävää välitöntä ympäristön pilaantumista YSL 86 §:ssä tarkoitetulla tavalla eikä toiminnan keskeyttäminen johtaisi päästöjen pienenemiseen. Päinvastoin on katsottava, että toiminnan jatkaminen parantaa kaivoksen vaikean vesitilanteen hoitamista, koska prosessissa kaivosalueelle kertyneitä vesiä saadaan puhdistettua haitta-ainepitoisuuksiltaan ympäristölupaa vastaaviksi ja siten johdettua pois kaivosalueelta. Toiminnan keskeyttämisen tapauksessa jo olemassa olevia vesiä ei saataisi puhdistettua, vaan niitä kertyisi valunnan ja sateen mukana alueelle lisää. Alueelle kertyisi myös bioliuotuskasoista sadannan ja valunnan vaikutuksesta hyvin metallipitoisia liuoksia ja

vaarana olisi, ettei bioliuotuksen varoaltaiden kapasiteetti riittäisi. Uuden malmin kasaaminen bioliuotuskasoille edesauttaa veden sitoutumista malmiin ja haihtumista.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on lupapäätöksellään 31.5.2013 ratkaissut Talvivaaran kaivoksen ympäristöluvan muuttamisen koskien jätevesien varastointia, puhdistamista ja johtamista Oulujoen ja Vuoksen vesistöihin sekä siihen välittömästi liittyviä asioita. Ratkaisun perusteluissa luvan myöntämisen edellytyksistä on todettu, että päätöksen mukaisesti johdettavat käsitellyt jätevedet ylläpitävät, mutta eivät oleellisesti lisää niitä haitallisia vesistövaikutuksia, jotka ovat jo aiheutuneet Talvivaaran kaivosalueelta ympäristöluvasta poiketen johdettujen jätevesien seurauksena Vuoksen vesistön puolella erityisesti Ylä-Lumijärvessä, Lumijoessa ja Kivijärvessä sekä Oulujoen vesistön puolella erityisesti Salmisessa, Kalliojärvessä ja Kalliojoessa. Niiden veden käyttömahdollisuudet ovat jo heikentyneet voimakkaasti. Niiden tila alkaa vähitellen parantua viimeistään vuodesta 2015 alkaen jätevesipäästöjen pienentymisen ja kunnostustoimenpiteiden myötä, kun noudatetaan tämän luvan päätöksiä.

Aluehallintovirasto on arvioinut, että Laakajärveen ja Jormasjärveen ei kuitenkaan todennäköisesti muodostu vastaavanlaista vesimassan pysyvää kerrostuneisuutta suolapitoisuuden suhteen kuin Kivijärvessä, Salmisessa ja Kalliojärvessä. Tällöin tilanne alkaa Laakajärvessä ja Jormasjärvessä parantua ja palautua vähitellen entiselleen viimeistään, kun jätevesipäästöt, erityisesti sulfaattipäästöt, pienenevät vuonna 2015 selvästi vuosien 2013 ja 2014 sekä aikaisemmasta tasosta.

Aluehallintovirasto on edelleen arvioinut lupapäätöksensä perusteluissa, että päätöksen lupamääräyksiä noudattava toiminta täyttää YSL:n ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen asetusten vaatimukset sekä sen, mitä luonnonsuojelulaissa ja sen nojalla on säädetty.

Sanamuotonsa mukaisesti YSL:n 84 ja 86 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa valvontaviranomainen voi määrätä lainkohdissa tarkoitetuista asioista, eikä määräyksen antamiseen ole asetettu lakiin perustuvaa ehdotonta velvoitetta. Viranomaiselle on siten korostetusti annettu harkintavaltaa lainkohtien soveltamisen suhteen. Päätöstä tehtäessä tulee viranomaisen harkintavallan rajoissa tapauskohtaisesti ottaa huomioon vallitsevat olosuhteet.

Toiminnan jatkamisen edellytyksiä koskevassa harkinnassa tulee Kainuun ELY-keskuksen näkemyksen mukaan ottaa huomioon muun edellä esitetyn lisäksi se, että ympäristölupaviranomainen on hallintopakkoasian vireillä ollessa arvioinut toimintaa vesistövaikutuksia koskevilta osin ja myöntänyt toiminnalle ympäristöluvan edellä tässä päätöksessä referoituine määräyksineen.

Nyt kyseessä olevassa tapauksessa toiminnanharjoittajan jo suorittamien, vaaditun hallintopakon kohdetta tarkoittavien toimenpiteiden, ympäristölupaviranomaisen asiassa antaman päätöksen ja asiassa kokonaisuudessaan saadun selvityksen valossa Kainuun ELY-keskus katsoo, että käsillä ei ole sellaisia perusteita, jotka edellyttäisivät tällä päätöksellä ratkaistun hallintopakon soveltamista asiassa välittömästi. On lisäksi huomattava, että mikäli toiminnanharjoittaja laiminlyö sille asetetut velvollisuudet vakavalla tavalla niin, että toiminnan keskeyttäminen on välttämätöntä, valvontaviranomaisella on itsenäinen toimivalta antaa YSL 13 luvussa tarkoitettu hallintopakkomääräys ilman erillistä ulkopuolista vireillepanoa.

Todettakoon vielä, että Pohjois-Suomen aluehallintovirastossa on vireillä Talvivaaran kaivoksen ympäristöluvan määräysten sekä säännöstelyä koskevien vesitalouslupamääräysten tarkistaminen, jonka ratkaisun yhteydessä aluehallintovirasto käsittelee myös 31.5.2013 lupapäätöksen voimassaolon ja antaa määräykset Talvivaaran kaivoksen ympäristöluvan lupamääräysten seuraavasta tarkistamisesta.

**Sovelletut
oikeusohjeet**

YSL 86 §, 92 §

Käsittelymaksu

Käsittelymaksua ei määrätä, koska YSL 105.2 §:n mukaan maksua ei peritä viranomaisen eikä haittaa kärsivän asianosaisen aloitteesta vireillepannun asian käsittelystä.

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen voidaan hakea muutosta liitteenä olevan valitusosoituksen mukaisesti (liite 1).

Ympäristö ja luonnonvarat
-vastuualue

Ylijohtaja

Kari Pääkkönen

Ympäristölakimies

Heli Peuraniemi

Asian valmisteluun on osallistunut ylitarkastaja Raija Urpelainen.

LIITTEET

- Liite 1 Valitusosoitus
- Liite 2 Suomen luonnonsuojeluliiton vireillepano 12.3.2013
- Liite 3 Kainuun maakunta-kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon yhteenveto 14.8.2012
- Liite 4 Kainuun maakunta-kuntayhtymän ympäristöterveydenhuollon ja Kainuun ELY-keskuksen tiedote 29.11.2012
- Liite 5 Talvivaaran vastine 2.4.2013
- Liite 6 Hakijan vastaselitys 29.4.2013
- Liite 7 Talvivaaran täydennys 12.8.2013 bioliuotuksen toiminnan varmistamisesta ja seurannasta
- Liite 8 Talvivaaran suunnitelma vesienkäsittelyn tarkentamisesta vuodesta 2014 eteenpäin
- Liite 9 Ylä-Lumijärven kunnostusvaihtoehtojen vertailu, Ramboll Finland Oy
- Liite 10 Arvio lähijärvien kunnostustarpeesta, Pöyry 5.7.2013

JAKELU

Kainuun luonnonsuojelupiiri ry
Talvivaara Sotkamo Oy

VALITUSOSOITUS

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **Vaasan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella.

Valitusaika

Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätöksen tiedoksisaantipäivästä, sitä päivää lukuun ottamatta. Jos määräajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, lauantai, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, jouluaatto tai juhannusaatto, valitusaika jatkuu vielä seuraavana arkipäivänä.

Tiedoksisaantipäivän osoittaa tiedoksianto- tai saantitodistus. Milloin kysymyksessä on sijaistiedoksianto, päätös katsotaan tiedoksi saaduksi, ellei muuta näytetä, kolmantena päivänä tiedoksianto- tai saantitodistuksen osoittamasta päivästä. Virkakirjeen katsotaan tulleen viranomaisen tietoon saapumispäivänään. Milloin päätös on lähetetty postitse saantitodistusta vaatimatta, päätös katsotaan tiedoksi saaduksi, jollei muuta näytetä, seitsemäntenä päivänä siitä, kun päätös on annettu postin välitettäväksi.

Valituskirjelmän toimittaminen

Valituskirjelmä on toimitettava valitusajassa **Vaasan hallinto-oikeudelle**. Omalla vastuulla valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, lähetin välityksellä, telekopiona tai sähköpostilla. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Valituskirjelmän sisältö ja allekirjoittaminen

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asian käsittelyä koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa
- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin ja mitä muutoksia päätökseen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiolla tai sähköpostilla). Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä taikka jos valituksen laatijana on muu henkilö, on valituskirjelmässä ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valituskirjelmän liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.
- mahdollisen asiamiehen valtakirja tai toimitettaessa valitus sähköisesti selvitys asiamiehen toimivalta.

Vaasan hallinto-oikeuden osoite

Postiosoite
PL 204
65101 VAASA

Käyntiosoite
Korsholmanpuistikko 43
65101 VAASA

Fax
029 56 42760

Sähköposti
vaasa.hao@oikeus.fi

Oikeudenkäyntimaksu

Valittajalta peritään Vaasan hallinto-oikeudessa oikeudenkäyntimaksu 90 euroa, ellei valittaja tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetun lain (701/1993) 7 §:n nojalla vapaudu maksuvelvollisuudesta.

